

Ο ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΑΡΧΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΝΟΜΟΣ ΤΟΥ 2024

Υπουργείο Υγείας

Το Υπουργείο Υγείας ανακοινώνει την έναρξη Δημόσιας Διαβούλευσης επί του νομοσχεδίου με τίτλο «ο περί της Ίδρυσης Κυπριακής Αρχής Ασφάλειας Τροφίμων Νόμος του 2024».

Το θέμα δημιουργίας αρχής ασφάλειας τροφίμων στην Κύπρο έχει μακρά ιστορία καθώς από το 2003 τότε Υπουργικό Συμβούλιο με την Απόφαση του με αρ. 57.682, αποφάσισε την ίδρυση του Συμβουλίου Ασφάλειας Τροφίμων, ως συντονιστικού φορέα για το προγραμματισμό και το συντονισμό των δραστηριοτήτων των ελέγχων που εφαρμόζουν οι διάφορες υπηρεσίες και φορείς του κρατικού τομέα καθώς και για εκτίμηση της επάρκειας των ελέγχων αυτών.

Το Συμβούλιο Ασφάλειας Τροφίμων κατά την μέχρι τώρα θητεία του, λειτούργησε μέσα στα πλαίσια των όρων εντολής του και συντόνιζε στο βαθμό που του επέτρεπε η έλλειψη εκτελεστικών αρμοδιοτήτων, τα προγράμματα ελέγχου για την ασφάλεια των τροφίμων των αρμόδιων ή εντεταλμένων υπηρεσιών που είναι οι Υγειονομικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας και οι αντίστοιχες υπηρεσίες των Δήμων, το Γενικό Χημείο του Κράτους, οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες και το Τμήμα Γεωργίας.

Ωστόσο, είναι αντικειμενική διαπίστωση ότι εν απουσία εκτελεστικών εξουσιών και θεσμοθετημένων αρμοδιοτήτων το Συμβούλιο Ασφάλειας Τροφίμων δεν μπορεί να είναι αποτελεσματικό όσον αφορά τον συντονισμό προγραμμάτων και ενεργειών ενώ υστερεί εμφανώς στο προγραμματισμό και διαμόρφωση πολιτικής σε εθνικό επίπεδο στον πολύ νευραλγικό τομέα της ασφάλειας τροφίμων. Ως αποτέλεσμα το Συμβούλιο Ασφάλειας Τροφίμων, δεν κατόρθωσε να διορθώσει διαχρονικά προβλήματα και αδυναμίες καθώς όπως προαναφέρθηκε οι όποιες αποφάσεις του δεν είναι δεσμευτικές.

Η αδυναμία αυτή εντοπίστηκε από την τότε κυβέρνηση, πριν από 17 χρόνια, με το Υπουργικό Συμβούλιο στις 13 Ιουνίου 2007 δια της απόφασης Αρ.65.676 αποφάσισε, να εγκρίνει τη δημιουργία Αρχής Ασφάλειας Τροφίμων η οποία να είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου και να εξουσιοδοτήσει τον Υπουργό Υγείας όπως, προβεί, σε συνεργασία με το Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, στην ετοιμασία νομοσχεδίου για την ίδρυση και λειτουργία της πιο πάνω Αρχής.

Ωστόσο, η διαδικασία δημιουργίας Αρχής Ασφάλειας τροφίμων ουδέποτε προχώρησε (γεγονός το οποίο εντοπίστηκε και από τον Έφορο Εσωτερικού Ελέγχου της Δημοκρατίας), λόγω κυρίως των έντονων ανησυχιών δικαιολογημένων και μη των εμπλεκόμενων υπηρεσιών που όπως φαίνεται πήγαζαν από την απουσία επαρκούς γνώσης και εμπειρίας σε σχέση με την λειτουργία

ενιαίων και ανεξάρτητων αρχών ασφάλειας τροφίμων στον ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο. Κατά καιρούς το θέμα επανερχόταν στο προσκήνιο χωρίς όμως να ξεμπλοκάρει η όλη διαδικασία, παρόλο που το σχετικό νομοσχέδιο ήταν έτοιμο από το 2017 και το μόνο που απαιτείτο ήταν η επικαιροποίηση του.

Σήμερα, η συντριπτική πλειοψηφία των Κρατών Μελών της ΕΕ αλλά και Τρίτα Κράτη εμπορικοί εταίροι της ΕΕ, έχουν προχωρήσει σε θεσμικές αλλαγές για δημιουργία ανεξάρτητων και ενιαίων αρχών ασφάλειας τροφίμων σε εθνικό επίπεδο, οι οποίες έχουν αποδειχθεί στην πράξη αποτελεσματικές και αποδοτικές από την πολύχρονη λειτουργία τους.

Το σύστημα ασφάλειας τροφίμων της Κύπρου, εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από αποσπασματικότητα και πολυεπίπεδο κατακερματισμό αρμοδιοτήτων αναφορικά με την ασφάλεια των τροφίμων, της υγείας και ευημερίας των ζώων και της υγείας των φυτών σε διάφορες υπηρεσίες του Κράτους, οι οποίες ανήκουν και σε διαφορετικά υπουργεία. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα πολλές φορές οι αρμοδιότητες των υπηρεσιών να αλληλοεπικαλύπτονται και να μην υπάρχει αποτελεσματικός συντονισμός μεταξύ τους, σε περίπτωση ανάγκης για λήψη μέτρων. Παρατηρούνται ακόμη καθυστερήσεις στη λήψη αποφάσεων, έλλειψη αξιολόγησης της επάρκειας και της αποτελεσματικότητας των μέτρων που ελήφθησαν από την αντίστοιχη αρμόδια Αρχή, έλλειψη αξιολόγησης της επάρκειας των εθνικών προγραμμάτων ελέγχου και των προγραμμάτων για τη διενέργεια δειγματοληψιών στη βάση του κινδύνου (risk based sampling), έλλειψη αλληλοενημέρωσης, πολυεκπροσώπηση σε ευρωπαϊκά και διεθνή όργανα χωρίς να υπάρχει μια ενιαία, ολιστική προσέγγιση για την αντιμετώπιση προβλημάτων.

Το θέμα της ίδρυσης Αρχής Ασφάλειας Τροφίμων απασχόλησε εκ νέου το Υπουργείο Υγείας καθώς αντιλαμβάνεται ότι, το υφιστάμενο σύστημα ασφάλειας τροφίμων της Κύπρου χρήζει άμεσης αναθεώρησης και εκσυγχρονισμού, ενώ συμφωνεί με την επικρατούσα άποψη των μελών Συμβουλίου Ασφάλειας Τροφίμων ότι θα πρέπει να εγκαθιδρυθεί μία Αρχή Ασφάλειας Τροφίμων χωρίς ωστόσο οι επί μέρους υπηρεσίες (Υγειονομικές Υπηρεσίες, Κτηνιατρικές Υπηρεσίες, Τμήμα Γεωργίας και Γενικό Χημείο του Κράτους) να αποξενωθούν του ρόλου τον οποίο διαδραματίζουν σε ότι αφορά την διενέργεια ελέγχων και αναλύσεων ο καθ' ένας στον τομέα των αρμοδιοτήτων τους.

Επίσης, κοινή είναι και η διαπίστωση ότι η διαμόρφωση πολιτικής, ο ετήσιος και ο πολυετής προγραμματισμός, ο σχεδιασμός προγραμμάτων ελέγχου, η επίβλεψη και η ευθύνη εφαρμογής των προγραμμάτων πρέπει να είναι μεταξύ των αρμοδιοτήτων που θα αναληφθούν από την μελλοντική Αρχή Ασφάλειας Τροφίμων, όπως εξάλλου συμβαίνει στην συντριπτική πλειοψηφία των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι πιο πάνω προσεγγίσεις υποστηρίζονται από εκθέσεις Εμπειρογνομώνων τους οποίους μετακάλεσε το Υπουργείο Υγείας τόσο πρόσφατα και

στο παρελθόν για μελέτη του συστήματος ελέγχου τροφίμων / νομοσχεδίου και υποβολή εισηγήσεων, υποστηρίζονται επίσης από εκθέσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Γεωργίας και από Codex Alimentarius Commission (FAO-WHO).

Για την δημιουργία Κυπριακής Αρχής Ασφάλειας Τροφίμων (ΚΑΑΤ) υιοθετήθηκαν κοινά χαρακτηριστικά των αντίστοιχων αρχών ασφάλειας τροφίμων της Ιρλανδίας, της Ολλανδίας, Γερμανίας και άλλων Κρατών-Μελών της ΕΕ καθώς και της Ευρωπαϊκής Αρχής Ασφάλειας Τροφίμων οι οποίες θεωρούνται πρωτοπόρες και πετυχημένες, στον τομέα αυτό.

Ο περί της Ίδρυσης Κυπριακής Αρχής Ασφάλειας Τροφίμων Νόμος του 2024, θα διέπει την εγκαθίδρυση, την αποστολή, τις εξουσίες και τις αρμοδιότητες της Αρχής. Επιπλέον, θα καθορίζει την οργανωτική δομή και τον τρόπο διοίκησης και λειτουργίας της Αρχής για την εκπλήρωση της αποστολής και των αρμοδιοτήτων της.

Σύμφωνα με το προτεινόμενο νομοσχέδιο βασικά χαρακτηριστικά της Αρχής θα είναι:

- Ίδρυση σε εθνικό επίπεδο, της Κυπριακής Αρχής Ασφάλειας Τροφίμων, ως ανεξάρτητο νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, η οποία για σκοπούς προστασίας της δημόσιας υγείας, όταν απαιτείται θα ενημερώνει τον Υπουργό Υγείας ή τον Υπουργό Γεωργίας για τις δραστηριότητες και τα ευρήματα της ωστόσο, θα είναι νομικά διακριτή και λειτουργικά ανεξάρτητη από κάθε Υπουργείο ή άλλη δημόσια ή / και ιδιωτική οντότητα και κυρίως από την βιομηχανία και τις επιχειρήσεις τροφίμων.
- Ο Υπουργός Υγείας και ο Υπουργός Γεωργίας ή / και άλλος Υπουργός θα μπορούν να υποβάλουν προτάσεις στην Αρχή σχετικά με τον στρατηγικό σχεδιασμό για την υλοποίηση της κυβερνητικής πολιτικής σε ζητήματα που άπτονται των αρμοδιοτήτων της ΚΑΑΤ.
- Η Αρχή θα διαθέτει και οικονομική αυτοτέλεια, δηλαδή θα έχει το δικό της προϋπολογισμό ο οποίος θα υποβάλλεται για έγκριση στη Βουλή των Αντιπροσώπων, μέσω του Υπουργικού Συμβουλίου.
- Η Αρχή θα λογοδοτεί στο Υπουργικό Συμβούλιο και στην Βουλή των Αντιπροσώπων της Δημοκρατίας και θα υπόκειται σε έλεγχο από:
 - Γραφείο Κτηνιατρικής και Τροφίμων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (FVO),
 - Γενικό Ελεγκτή,
 - Βουλή Αντιπροσώπων,
 - Έφορο Εσωτερικού Ελέγχου,
 - Δικαστήρια ΚΔ.

Η ΚΑΑΤ θα υποβάλλει Ετήσια Έκθεση πεπραγμένων προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και τη Βουλή των Αντιπροσώπων.

- Η Αρχή θα είναι νομικά κατοχυρωμένη με ψηλού βαθμού εξουσίες και θα διοικείται από ανεξάρτητο πενταμελές Διοικητικό Συμβούλιο.

- Η Αρχή θα λειτουργεί υπό καθεστώς πλήρους διαφάνειας και αμεροληψίας.
- Η Αρχή θα διαθέτει Γραφείο Αξιολόγησης Κινδύνων με εσωτερική διοικητική αυτοτέλεια για ετοιμασία ανεξάρτητων γνωμοδοτήσεων και συμβουλών,
- Η Αρχή θα διαθέτει Συμβουλευτικό Σώμα στο οποίο θα συμμετέχουν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη και το οποίο θα μεταφέρει τις απόψεις / εισηγήσεις τους στο Διοικητικό Συμβούλιο, για διαμόρφωση πολιτικής.
- Η Αρχή θα διαθέτει κατάλληλο και επαρκές επιστημονικό προσωπικό διαφόρων ειδικοτήτων.
- Η λειτουργία της Αρχής θα είναι πλήρως μηχανογραφημένη, με την χρήση σύγχρονων τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών για την παροχή ποιοτικών και ασφαλών ηλεκτρονικών υπηρεσιών.

Με βάση το νομοσχέδιο, μεταξύ άλλων η Αρχή θα είναι αρμόδια για:

- διαμόρφωση πολιτικής και χάραξη στρατηγικής για την ασφάλεια των τροφίμων, των ζωοτροφών, την υγεία και την καλή μεταχείριση των ζώων, την υγεία των φυτών και τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα.
- υπεύθυνη για την ασφάλεια των τροφίμων και των ζωοτροφών από την πρωτογενή παραγωγή μέχρι την κατανάλωση.
- συντονισμό σχεδιασμού πολυετών σχεδίων ελέγχου τα οποία απαιτεί η Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς και των εθνικών σχεδίων και η επιτήρηση εφαρμογής των σχεδίων αυτών,
- συντονισμό δραστηριοτήτων στην εφαρμογή της νομοθεσίας για τα τρόφιμα με σκοπό την αποφυγή επικαλύψεων ή κενών, εκτίμηση της επάρκειας των ελέγχων που διενεργούνται από τους επίσημους φορείς,
- διαχείριση των κινδύνων και κοινοποίηση πληροφοριών στις αρμόδιες υπηρεσίες και όπου είναι αναγκαία, ενημέρωση των καταναλωτών για τα θέματα ασφάλειας τροφίμων,
- εκτίμηση της αποτελεσματικότητας της προληπτικής πολιτικής, των βελτιωτικών μέτρων και σχετικών προσεγγίσεων,
- επικοινωνία και συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή με άλλες παρόμοιες Αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή με την Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφάλειας Τροφίμων ή με άλλους ευρωπαϊκούς ή και διεθνείς οργανισμούς,
- αξιολόγηση των κινδύνων και παροχή επιστημονικών γνωματεύσεων ή και συμβουλών στον Υπουργό Υγείας ή σε άλλους Υπουργούς, κατόπιν σχετικού αιτήματος, σε θέματα των αρμοδιοτήτων της,
- συλλογή δεδομένων και διενέργεια ερευνητικών προγραμμάτων σε συνεργασία με άλλους κρατικούς ή ιδιωτικούς οργανισμούς.

Με βάση το προτεινόμενο νομοσχέδιο έννοιες όπως, διοικητική ανεξαρτησία και λειτουργικότητα, λήψη αποφάσεων με βάση την επιστημονική γνώση και εμπειρία, διοικητική και οικονομική

διαφάνεια, δημόσια λογοδοσία και έλεγχος, μηχανογραφημένη λειτουργία και παροχή διαδικτυακών υπηρεσιών, πιστοποίηση παροχής ποιοτικών υπηρεσιών κ.ά. αποκτούν πλέον κεντρικό ρόλο και βαρύνουσα σημασία στην καθημερινή λειτουργία της Αρχής.

Το παρόν νομοσχέδιο επιδιώκει να βάλει τέλος στον διασκορπισμό των υπηρεσιών που ασχολούνται με την ασφάλεια τροφίμων, θέτοντας όλες κάτω από μια ομπρέλα αυτής της Κυπριακής Αρχής Ασφάλειας Τροφίμων, με απώτερο σκοπό το συντονισμό και έλεγχο της αποτελεσματικότητας του συστήματος ασφάλειας τροφίμων της Κύπρου, για προστασία της δημόσιας υγείας και τη θωράκιση του δικαιώματος των πολιτών για πρόσβαση σε ασφαλή, υγιεινά και υψηλής ποιότητας τρόφιμα.

Είκοσι σχεδόν χρόνια μετά τη λήψη σχετικής απόφασης από το Υπουργικό Συμβούλιο, για δημιουργία Αρχής Ασφάλειας Τροφίμων, το Υπουργείο Υγείας αφού έχει ολοκληρώσει τις διαδικασίες αναθεώρησης του σχετικού νομοσχεδίου, το καταθέτει για διαβούλευση με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, με στόχο αυτό να οδηγηθεί στο Υπουργικό Συμβούλιο, εντός του 2024.

Κλείνοντας, το Υπουργείο Υγείας προσκαλεί τον κάθε ενδιαφερόμενο να υποβάλει τα σχόλια του στην ηλεκτρονική πλατφόρμα, **το αργότερο μέχρι την 31 Ιουλίου, 2024**. Διευκρινίζεται ότι, οι εμπλεκόμενοι δημόσιοι φορείς (αρμόδιες υπηρεσίες) πέραν της υποβολής οποιονδήποτε σχολίων στην ηλεκτρονική πλατφόρμα, υποχρεούνται να συμπληρώσουν για το σκοπό αυτό τον συνημμένο πίνακα και ακολούθως να τον αποστείλουν εντός της προθεσμίας στην ηλεκτρονική διεύθυνση ahadjigeorgiou@mphs.moh.gov.cy

28 Ιουνίου, 2024

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ

Λευκωσία